

Vroeger was niet beter

De Limburger 19-8-2023

Vroeger waren de mensen gelukkiger. Denken we. Vandaar nostalgie. Wim Sonnevelds liedje over *Het Dorp* is een aansprekend voorbeeld; net als *Downton Abbey*, de populaire tv-serie over een knus Engels landhuis van weleer. Weemoedige ballades en films resoneren met iets wat velen voor een uitgemaakte zaak houden: de wereld holt achteruit. Die overtuiging is overigens niet speciaal typerend voor de ouderen onder ons. Mijn vakgenoot Adam Mastroianni vond in zijn onderzoek dat zo'n 70% van de senioren meent dat de wereld in moreel verval is. Maar eenzelfde percentage trof hij aan bij jongvolwassenen. Ook zij geloven dat de dingen voorheen stukken beter waren. Wanneer was dat dan? Mastroianni vroeg het aan zijn proefpersonen. Opmerkelijk genoeg wijzen zowel senioren als jonge mensen hun geboortear aan als breekpunt. Wie in 1950 is geboren, denkt dat ongeveer vanaf dat jaar medemensen almaar harder en egoïstischer zijn geworden. Wie in 1980 werd geboren, situeert de goede, oude tijd rondom dat jaar. Elke generatie fabuleert haar eigen gouden eeuw.

De mythe dat de wereld vroeger beter was neemt een loopje met de feiten. Dikke kans dat Sonneveld met hooivorken zou zijn weggejaagd als hij in *Het Dorp* uit de kast was gekomen. En de gravin die zich in *Downton Abbey* afvraagt wat toch de term "weekend" te betekenen heeft, brengt onbedoeld een harde realiteit onder woorden: dat de aristocratie haar aartsluie leven van bridgen, jagen en feesten kon

leiden over de rug van paupers die zich het snot voor de ogen moesten werken.

Vanwaar dan toch die diep gekoesterde illusie dat vroeger alles beter was? Mastroianni brengt het in verband met een psychologische wetmatigheid: negatief getoonzette herinneringen boeten rapper aan emotionele waarde in dan positief gekleurde herinneringen. Althans voor degenen in de Westerse samenleving voor wie een redelijk rustig leven zonder al te ingrijpende trauma's is weggelegd. Voor hun geldt dat "tragedie + tijd = komedie". Zoals die keer op kantoor toen we een goede indruk wilden maken door eens de planten te verzorgen en we in het zicht van alle collega's een nepplant van water voorzagen. We schaamden ons kapot. Toen. Nu, zoveel jaren later, kunnen we er hartelijk om lachen. In de windtunnel van de doorleefde tijd worden nare herinneringen neutraal of zelfs positief; fijne herinneringen blijven alleen maar fijn. Daarom voelt vroeger beter; daarom zijn we dol op *Het Dorp* en *Downton Abbey*. Allemaal niet erg. Behalve als politici onze nostalgie gaan exploiteren en roepen dat we terug moeten naar vroeger. Toen de touwtjes nog uit de brievenbus hingen, je je fiets niet op slot hoefde te zetten, de mijnen open waren, de belastingen laag en de kerken vol. Toen was geluk nog heel gewoon, zeggen deze politici. O ja?